

باغات وچکار

پنجابی مجموعہ کلام

منورا احمد کنڈے
(انگلینڈ)

باڑتاں اُچی بوہت بنائی باغات دے وچکار
روک سکی نہ ایڈھر اونڈری اودھر دی مہکار

باغاں دے وچکار

BaghaaN Day Vichkaar

پنجابی

منور احمد کنڈے

تاریخ اشاعت

۲۰۰۲ء

حکمے پاں ۽ کمال

چنگے ماڑے راجے رانے در دے ترے فقیر
 اک نوں جے اسمائیں چکیں، دوجا کریں حقیر
 نظر کرم دی سب تے پائیں، غیض وی کدے دکھاویں
 شہ رگ توں وی نیڑے رہ کے، دوروں ماریں تیر
 کسے دے خنجر کھنڈے کر کے اپنے ہتھیں توڑیں
 کسے دی قلم دے اندر رکھیں تیز دھار شمشیر
 اک بھجال زمینیں سُٹیں، ہر دل کانا چھیڑیں
 منٹ نہ لگے جابر تیری من شان کبیر
 کالی رات دے وچ ڈبو کے سڑ دا بل دا سورج
 ٹھنڈی ٹھنڈی چن دے اندر رکھ دوں تاثیر
 لاه کے تاج کسے دے سر دا کاسہ ہتھ پھڑاویں
 اک توں کھوہ کے دوجے نوں توں دے دیویں جاگیر
 کسے نوں سوہنے خاب دکھا کے سوچاں وچ ڈبوویں
 کسے نوں خاب بناں ای بخشیں خاباں دی تعبیر
 لمی لمی ظلم دی رسی کسے دی کردا جاویں
 او سے نوں فر پا کے رکھیں پیراں چہ زنجیر
 واحد رازق ہستی تیری، گل جہان سجاد
 سفلی اک منور عاجز، معاف کریں تقصیر

خدمتِ نبوی ﷺ

سوہنا سوہنا نام محمد ﷺ انج بلاں تے آوے
 جیویں نازک نازک تنلی بیہن پھلاں تے آوے
 پہلے حمد خدا دی کریئے فر تحسین نبی دی
 اس اپنے محبوب تے اللہ آپ درود پچاوے
 لوکی آکھن پاک نبی دا سایہ نہ سی دس دا
 مینوں تے ہر سرتے اُس دا سایہ نظریں آوے
 نھری رات نوں دل چہ بل دے اس دے ناں دے دیوے
 سورج منگے نور نبی دا، چان وی چمکاوے
 ناں کوئی ہو یا، ناں کوئی ہوسی پاک محمد ورگا
 اوہی اوّل اوہی آخر باقی پھوکے دعوے
 اکو اک امین بشر تے اکو صادق بندہ
 ایسے نیں القاب نبی دے، گنتی بھل دی جاوے
 ماں دے آنچل وی نے سچھے او سے دے دھن وٹڈی
 ہر بیٹی دی روح منور نعت نبی دی گاوے

۞

چھپ کے درد جو رہندے سن، اوہ پنچے نیں ہن گھر گھر
 پتھر دے دروازے کندھاں وٹخ کے کنبن تھر تھر
 لوآں لگیاں ساڈے حصے ہجر دے بھانہڑ آئے
 جام وصل دے کسے نیں پیتے چاٹی مٹکے بھر بھر

باہر دی خاموشی نوں وی نظریں آوے صاف
جنگ دے رولے اندرواندری سوچاں مارن مار
انساناں دی جند نہیں جے بالاں دی اک کھیڈ
سوچاں آکھن موم نے گل وچ اگ دا پایا ہار
پتھر ورگے لفظ منور سوچاں وچ سجائے
شعراں نوں وی زخمی کیتا آپے کر کے وار

الفت نال بھری سی گلی ساڑھی اُس ویری
نفرت دا اک محل بنایا لا کے سنگ مرمر
خورے کیوں مار اڈاری بدل تیک اوہ پہنچا
ظالم نے تے تئب سٹیا سی اس پنچھی دا پر پر
جدوں دا سُنیا دُده منور ساڑھ کے چھالے پاندا
ٹھنڈی ٹھار میں لسی پیواں پھوکاں ماراں ڈر ڈر

—————

اُٹھی کانی کرے قبول دو لفظاں نال
ایس توں ودھکے کون اے سہمت بختاں نال
ووہٹیاں جیویں ہوون اپنے خصماں نال
حسن دی رشتے داری میری لختاں نال
راتیں جاگن دینیں نظارے سوں جاندا
میل نہ کھان تیراں میرے خاباں نال
سوہنے مکھڑے والے جدوی چپ سادھن
خودمورت اوہ لگ دے نیں تصویراں نال
اسماناں دے تارے توڑ لیاواں کیوں!
بہل گئے جد سجن خاکی گڈیاں نال
چوں چوں کر کے پنکھ پکھیرو کہندے نیں
ریزق مرا اے باہر راتاں پچیاں نال
دو نیں پکے بلی سنگ منور دے
سینے دے وچ اگ تے پانی اکھیاں نال

—————

ہریالیاں مڑجاناں
بانے چہنزاں آئی
سک پتیاں اڑجانا

—————

ننگے پیریں شکر دوپہرے جھڑا نکلے باہر
آپوں کردا اپنی راہ نوں اپنے تے دشوار
سینے تے جد ماری اس نے سوچاں دی تلوار
اٹھ کھلوتا دل دا لشکر جاگ پئی سرکار
”فصلِ ربی“ دی سننے ہاں رشوت اے ”چھنکار“
ہاری بازی جت لیندا اے اس دا چیتکار
اکھ میری دا پکا واسی سوچ تے رے سوار
چن تے کیوں پردا پاوے دل دا لال غبار

دیکھیں کدھرے ہار نہ جاوے مینوں بازی لاندہ
عشق دا سب توں وڈا اج کل اوہو اک جواری
نہ میں کسے دی سوچ چہ رہناں نہ میں کسے نوں سوچاں
میری سوچ وی کلمہ کھی جیویں گڑی کنواری
ہور وی ظالم جم دے رہسن دیہندا ریں منور
ظالم راتاں دا ہُن سُنیا پیر ہو یا اے بھاری

﴿﴾

راتاں تے ٹھہریاں نیں
ہر راز تے پا پردہ
خوشیاں فرتیریاں نیں

﴿﴾
پھل بیمار نیں چار چوہیرے غنچے اتی ساہواں
باغ چہ کندے کھڑ کھڑ ہس دے روندیاں پھرن ہوواں
مر کے تئے رند ہزاراں حوراں وانگ اداواں
جنت اندر شیخ وی ڈٹھا پھر دا ٹانواں ٹانواں
لبھ لبھ تھکیاں یار گواچا کیتیاں لکھ دعاواں
ست سمندر پار وی آیوں ملیا نہ سرناواں
تپ دا سورج آکھے ربا ازلاں توں گرلاواں
میرے لیکھیں وی لُح دیندوں زلفاں دا پرچھانواں
بجھدے دیوے چُپ چپیتی رات وی بھردی ہانواں
مٹھیاں یاداں نال منور کوڑے دُکھ وٹداواں

﴿﴾

غم دل وچ رُک گئے نیں
میں نیر پیاں اجکل
کھوہ سارے ای سُک گئے نیں

﴿﴾

کھجّل ہو کے جنگل جنگل انج میں جند سنواری
دُشمن سمجھے اہ سب ہو یا جیویں چٹکی ماری
مکا تیل تے دیوے اندر لہو میں اپنا ساڑاں
سر یا تیل تے چڑھدے وٹوں اُبھری چٹی دھاری

﴿﴾

عمر تیری اے کسراں لنگی سوچ کے دسین
جسراں وی سی مندی چنگی سوچ کے دسین
صبر نوں کج بنایا سنگی سوچ کے دسین
کسراں ہارے اس توں جنگی سوچ کے دسین
پہلے سی شمشیر تے ہُن اہ قلم لڑے
ایہہ وی تے تلوار اے ننگی سوچ کے دسین
کم سیاست دا وی ناگن والا جے
ساری دنیا اس دی ڈنگی سوچ کے دسین

غزل

اُنج تے تیرے میرے بچاں لکھ وچکار دیواراں
 سفنے اندر مل بہینے تے سب بیکار دیواراں
 ایکا کرینے ہتھیں پھڑیے اک فرہادی تیشہ
 پھوکاں نال تے کدی نہ ہوں ایہہ مسمار دیواراں
 بم نہیں کتنے ظالم ہوندے، کناں خون بہاندے
 کرن ہمیشہ ڈھٹھیاں ہویاں خود اظہار دیواراں
 رات ہنیری، ستا دل تے سوچ گھاڑے مارے
 چیک سنی اک ماں دی ہویاں سب بیدار دیواراں
 گل مداری پچھے تچے کیوں باندر بھکھا
 لہہ دا پھر دا شکر دوپہرے سایہ دار دیواراں
 اک اک جھنڈا جمہوری وی لیراں ہوندا جاندا
 کچیاں کچیاں شاہاں دے وی ہن دربار دیواراں
 نفرت دا میں ویری اٹھیا میرا اج جنازہ
 کسے نیں چانن کوٹھے کیتا، کسے شنکار دیواراں
 کسے طیب مسیحا نوں ایہہ دھرتی واجاں مارے
 بوہے باری کانبا چھڑیا آ بیمار دیواراں
 محلاں نال محبت جس دی وسدا رہے ہمیشہ
 جیوندا جس نے یار منور چنیا پیار دیواراں

رنگاں وچ منور آپے جا ڈبیا
 چند تیری وی اس نے رگی سوچ کے دسیں

—————
 ۞۞۞۞

اک نیک ہدایت ہے
 کن کھول کے سُن بندیا
 انصاف چہ راحت ہے

غزل

آجا ہن اسمانوں تھلے دھرتے لوے ہلارے
 تیرے کن چہ گل اے کرنی دنیا ترلے مارے
 اک شرارت سورج نے وی کیتی دن دھاڑے
 رات دا متھا روشن کیتا چمکے چن ستارے
 کالی عینک لائی پھر دا پورا گجھ نہ ویندا
 چانن نوں وی روندنا روندنا نیہرا واجاں مارے
 نکی سوچ تے وڈے لوکی اچی ذات دے مارے
 اپنی ذات دے کھوہے سارے ڈبے نے ہنکارے
 مینوں شائید ہن اوہ سجن سیساں نئین جے دیندا
 چٹھے میرے کم منور پیندے پئے نیں سارے

۞—————۞
 بھٹ دلاں دے سوہے سوہے، کدی نہ ہون پرانے
 نیراں دے وی کدی نہ مکن موتی بھرے خزانے
 بھکھا ماڑا ویکھ کے مینوں کچھے چھڈ نہ جاویں
 ترے تیرے پاواں لے چل اپنے نال زمانے!
 جنگل بیلے پھر پھر لنگے رات ہجر دی میری
 جتھے آوے گوہڑی نیندرسوں جاں وانگ دوانے
 سچ حقیقت بولن والے کدی نہ سکھی ویکھے
 پکے اوہناں سچناں دے نیں سولی جیل ٹھکانے
 جگری یار منور جے کر ہوندا تے اوہ سن دا
 غیراں نوں کیہہ غرض کہ میرے سن دے شعر فسانے

۞—————۞
 مینوں روندنا ویکھ کے جیہڑا ہس دیوے ہر بار
 سمجھو یارو اوہ جے میرا پکا رشتے دار
 باڑتے اچی بوہت بنائی، باغاں دے وچکار
 روک سکی نہ ایدھر اوندی، اودھر دی مہکار
 اندرواندری ٹٹ کے ہوئیاں سوچاں چور وچور
 مینوں اوس پچھانن توں جد کیتا سی انکار
 سنیاں ایں کہ دل اسدا اے پتھر توں وی کیرا
 وار جوں کیتا دل تے ٹٹی لوہے دی تلوار

اچا کر کے سر اپنے نوں مینوں مارن آیا
 میرے پیریں ڈھے پئی اسدی غصے سچ دستار
 تینوں جس ادھ مویا کیتا، اوہ سی تیرا دشمن
 میں تے اپنے سچناں توں ای کھا لئی کئی مار
 خوشیاں مینوں چھیاں پائیاں اسدے ملن توں پہلے
 ہجر دے روگ منور کیتا جیون توں بیزار

۞—————۞
 بدل وس وس لنگدا جاندا، کدی نہ ٹک کے بہندا
 جتھے مینوں توں ویہناں ایں او تھے میں نہیں رہندا
 کھا کے پتھر سرتے بھارا، میں وی سٹ نہ سہندا
 میرے اندر بیٹھا بندا جے نہ چپ کریندا
 دشمن دی اے شان اڈلی پا دستار کچھری
 وکیا ہو یا نال اک بندا جھوٹھ گواہی دیندا
 دور اسمائیں تارا چمکے جیویں نین سجن دے
 ہٹ ہٹ تکے، سینت مارے، اپنے کول بلیندا
 لہو دا میرے اک اک قطرہ ہیرے موتی ورگا
 قاتل نوں پہچان نہ اس دی، مل وی گجھ نہ پیندا
 جس نے سچی گل منور مُصَف اگے کیتی
 الزاماں دا کوٹھا بھریا اُس دے سرتے ڈھیندا

اہیاں اندر خشک سمندر لے کے آیاں
 پانی دے تھیں بھر کے پتھر لے کے آیاں
 انساناں چوں کم دا بندہ لبھا ناں
 دودھ تے دین گے، گائیاں ڈنگر لے کے آیاں
 سکھ جاساں ہن کیوں شرارت کرنی ایں
 بھانڈے ٹینڈے ویج کے باندر لے کے آیاں
 مہماناں دی خبر نہ کانواں مڑ دتی
 خط لکھاں گا آپ کبوتر لے کے آیاں
 کناں تیک نہ پنچے بانگ مسیتاں دی
 کلغی والا لبھ کے کگڑ لے کے آیاں
 ہاسے دی سی گل نہ کوئی موقع سی
 ہاسا منہ تے تیری خاطر لے کے آیاں
 دل دی راہ تے تھکا ٹھا رہندا سی
 یاد دا راہی پار سمندر لے کے آیاں
 بے گھر پھر دا مجنوں وانگ منور سی
 گھر اپنے ایہہ مست قلندر لے کے آیاں

عرض گزارے سورج مکھی تارے نوں
 کد مگے گی رات ہنیری دسو جی
 تھیں تھیں تے مردار نہیں دبے دولت دے
 پیار دی مایہ کتھے دبی دسو جی
 آیا پنڈ بچال تے کنڈاں کنیاں نہیں
 کیس فقیر نے تسبیح پھیری دسو جی
 کوکے اج وی ہیر نمائی قبریں چوں
 کد مارے گا رانجھن پھیری دسو جی
 بدل وی تے مینہ برساندے پتھر دا
 کتھے لے جاں کچ دی جھگٹی دسو جی
 ” چھڈیا عشق منور توبہ کر لیتی “
 ایہہ اخبار دی خبر سی جھوٹی، دسو جی !

روندے روندے ویلے نیں گجھ کیہندے ریہنا
 کیہندے کیہندے بللاں پر سیندے ریہنا
 دوروں دوروں دھرتی نوں ترساندے ریہنا
 سوچیں پے کے بدل مینہ برساندے ریہنا
 ہووے بھانبر یاں دیوے دی لو ہووے
 اگت پتنگے اُلفت والی پیندے ریہنا
 سھوں کھاہدی اے جہاں پھر نہ ملنے دی
 اوہناں دل دے شیشے اندر آندے ریہنا

کسراں کلی اے پیار دی کھل دی دسو جی
 پھل دے گن چہ پچھے تتلی دسو جی

ساڈا شعر اے سچا کوڑا کیہہ کریئے
 چوٹھا ہر افسانہ مٹھا کیہہ کریئے
 اُچا کوٹھا مینہ ورھیا تے لشکے گا
 ساڈا رٹھیا پہلے ای جھگا کیہہ کریئے
 کمبل پیار دا ادھو ادھی کٹیں ناں
 آپوں رکھ لے، ہو جا نگٹھا، کیہہ کریئے
 ننگے پیریں شکھر دوپہرے تریا ساں
 پے گئے چھالے واپس نٹھا کیہہ کریئے

﴿﴾

ساگر کتاں ڈھونگا اے
 فیروی مچھی تردی رئی
 دھرتی تے جدوی آئی
 ترف ترف کے مردی رئی
 اتھے تے اُس آنا نہیں سی
 موت نوں سینے لانا نہیں سی
 مچھی سفنہ ماچھی داسی

پورا ہو یا

فیروی پورا ہو سی
 جد تک مچھی تردی اے
 جد تک ماچھی جیوند اے
 ماچھی نوں پرواہ نہیں
 سمندر کنناں ڈھونگا اے!!

رات ہجر دی سوچاں سولی چڑھیاں نہیں
 شعلے غم دے برقاں نوں پگھراندے ریہنا
 محنت دا ہر پھل منور مٹھا اے
 جو توں کٹنا چاہیں، اوہی بوندے ریہنا

﴿﴾

کوئی نہ پچھے پتر باپو ویر نہ چاچے تائے
 ہون تعریفاں گج وچ جس گھر مایہ ڈیرے لائے
 اندر بل دی اگ غماں دی چن چہرا مسکائے
 ہو سکدی نہ ہر شے سونا لکھ چکار دکھائے
 سفنے راز نیازاں دے تعبیر سمجھ نہ آئے
 عشق دی بولی سید وارث مر جے سمجھائے
 دنیا تھان تھان امن دی خاطر بم برود گرائے
 اول آخر اکو سائیں بگڑی بات بنائے
 گھر چوں اگیا ٹھنڈا اکھر سینے اگاں لائے
 کوئی تے ویٹھے آن منور آس امید نبھائے

﴿﴾

کلم کلاں لہماں پینڈا کیہہ کریئے
 تک پیاں تے کھوہ وچ ٹٹھاہ کیہہ کریئے
 کیتا اس نے الو سدھا کیہہ کریئے
 پورا کم سی ہو یا ادھا کیہہ کریئے

منہ دا جندا توڑ کے اپنا
ست افلاک وی سرتے چانواں
سمجھ لواں میں ساریاں رمزاں
پردہ اکھ توں ذرا ہٹاواں
نظریں سورج وی آ جاسی
دیوا، مار کے پھوک بھاواں
نفرت دی اے گونج منور
پیار دا کوئی راگ سنانواں

جے چنگا نہ ہویا، تے خراب ہوئے گا
پہلے حشر توں نہیں حساب ہوئے گا
کوئی جدوں وی اس نوں سوال پچھیا
اگو رٹیا اس دا جواب ہوئے گا
ناں سُن کے میرا اوہ کہن لگا
کنڈے باج نہ کدی گلاب ہوئے گا
تیرے نال میں گل اوہ نہیں کیتی
دل سُن کے تیرا خراب ہوئے گا
خوشی ونڈ دا پھر دا دو جیاں نوں
اوہ بندا نہیں کھلی کتاب ہوئے گا
لگ جاوَندا چن اوپلے بدلاں دے
حسن جدوں وی بے نقاب ہوئے گا

دشمن نے انسان دے، بندے
اوہ جہڑے شیطان دے بندے
سینے روگ، تے ویہڑے بھکھاں
سگرٹ بیڑی پان دے بندے
دھوکھا کھاندے دھوکھا دیندے
ہر جھوٹی مُسکان دے بندے
عقل دے ائے احمق قاتل
اہ ظالم پردھان دے بندے
چلکینے قرض تے کم چلائیے
اساں وی جھوٹی شان دے بندے
شاعر وی تے لہ دے پھر دے
بس اپنے دیوان دے بندے
قاتل مسلم، مسلم دے نہیں
”بُش“ ورگے ”سلطان“ دے بندے
مٹھی بھر نیں رہ گئے باقی
رَب، نئی، قرآن دے بندے
خود کش حملے کرن منور
حوراں تے غلمان دے بندے
نال موت دے آڈھا لاواں
ساہنواں کجھ تے ہور بچاواں

دل تکرڑی سی اُسدی سُوئے سونے دی
ہُن کج محبت تولاں میں کجھ نہ بولاں
ہڑ آیا اے اکھیاں اندر یاداں دا
کشتی وانگر ڈولاں، میں کجھ نہ بولاں
سفنے اندر یار منور مل جاوے
دکھڑے لکھ پھرولاں، میں کجھ نہ بولاں

اساں یاد اُس دی بھلانڈے نہ تھکے
تے اوہ ساڈے خاباں چہ آندے نہ تھکے
اسیں اپنے دُکھڑے سنانڈے نہ تھکے
تے سُن سُن کے اوہ مسکرانڈے نہ تھکے
اساں دل چہ اُس نوں بسانڈے نہ تھکے
تے ساتھوں اوہ پچھا چھڑانڈے نہ تھکے
اساں آشیانہ بنانڈے نہ تھکے
نظر دی اوہ جھلی گرانڈے نہ تھکے
خوشی دا سی لنگر اساں کھول رکھیا
غماں دا اوہ پانی پلانڈے نہ تھکے
آخر تے اوہناں نوں پچھے گا مولا
جے ظالم اساں نوں ستانڈے نہ تھکے
سوکھا منور نہ دھرتی تے پے سی
ہنجو جے اکھاں چہ آندے نہ تھکے

توبہ انج منور ٹٹ جانی
نشہ اکھ دا وانگ شراب ہوئے گا

شکر دوپہرے تپ دی واء کیہہ کہندی اے
لیندی اوکھے اوکھے ساہ کیہہ کہندی اے
باغ چہ مہکاں مار ہوا کیہہ کہندی اے
گیت سنے جد بلبل دا کیہہ کہندی اے
جس چلبے دی اگ چہ سڑیاں یاداں نے
اُس توں پچھاں دس سواہ کیہہ کہندی اے
ترہنجو آں دے نال مصلہ جان دا اے
رات دے پچھلے پہر دعا کیہہ کہندی اے
ہتھ مرے جو آندی نہ سی صدیاں توں
اوس خوشی نوں پچھ ذرا کیہہ کہندی اے

ہنجو ہار پرو لاں، میں کجھ نہ بولاں
اندرواندری رولاں، میں کجھ نہ بولاں
اگلی واری ملساں سی وعدہ اس دا
سُنیاں ٹال مٹولاں، میں کجھ نہ بولاں
جندے تھلے رکھاں راز محبت دے
سوچ دے بوہے کھولاں میں کجھ نہ بولاں

جتھے عشق نوں اگاں لکیاں
 اُس چاہے دی راکھ نہ پھولیں
 حسد دا سُرمہ اکھیں پا کے
 بہنجاواں اندر گند نہ گھولیں
 چور اچکے سعد بنے نہیں
 ویکھ کے گھر دا بوہا کھولیں
 سودے پیارِ محبت والے
 کدے منور گھٹ نہ تولیں

اوسے ہتھ انعام اوہ دھر دا
 جیہڑا اوہدے حقے بھر دا
 اپنی میت چُکی پھر دا
 بندا فر وی موت توں ڈر دا
 جیون دا کیہہ ڈھنگ اوہ جانے
 کھا کھا جس دا پیٹ نہ بھر دا
 سورج دا منہ پُتے نہرا
 پتہ نہ لگے شامِ سحر دا
 شعر چوں دُھلے سوچِ منور
 اکھ چوں رس دا خون جگر دا

رُکھ تے آپے سُک جاندے نہیں
 دوش خزاں تے ٹھگ جاندے نہیں
 عمر دی گڈی تھک جاندی اے
 وقت دے پڑو اے رُک جاندے نہیں
 سَکھ دا ویلا آ جاندا اے
 چل دے ساہ جد مَک جاندے نہیں
 رب نوں چھڈ کے شیخِ برہمن
 مایا اگے جھک جاندے نہیں
 بیلی ویکھ مصیبتِ میری
 خورے کدھرے لُک جاندے نہیں
 اپنے منہ تے واپس لیندے
 چن تے جہڑے تھک جاندے نہیں
 بلاں اُتے تَر دے تَر دے
 شعرِ منور سُک جاندے نہیں

دھرتی اُچا بول نہ بولیں
 دلِ ہیرے نہ خاکِ چہ رو لیں
 سُوآ ویکھ کے پلڑے تولیں
 مُصَف فیرِ حقیقت کھولیں

اہ بوندا تے سارے کھاندے
 ہوندى نیس دہقان چہ گنجھل
 ظاہر ہس دا باطن روندا
 شاعر دی مسکان چہ گنجھل
 کسینے، جے ناہ کسے جاوے
 اس منجی دے وان چہ گنجھل
 کاغذ دے نے پھل منور
 ہر گھر دے گُلدان چہ گنجھل

تہ اللہ

مٹھیاں گلاں زہر کریندا
 غیبت سارا شہر کریندا
 ساتھوں جد اوہ چُپ نہ ہوندا
 فر اللہ دا قہر کریندا
 سسلی دھرتی پانی منگے
 دل ہنجواں نوں نہر کریندا

اللہ

کیہہ سبجرا سورج دن کڈھے
 اہ نیہرے وچوں جن کڈھے
 اہ بدّل متر دھرتی دا
 جد گجے تے کن من کڈھے

متریں دی پہچان چہ گنجھل
 اج دے ہر انسان چہ گنجھل
 خیراں پا پا شیخی مارے
 اس دانی دے دان چہ گنجھل
 تھیں تھیں نور کشتی ویکھاں
 کھیلاں دے میدان چہ گنجھل
 چار کتاباں پڑھ کے آکھے
 اللہ دے فرمان چہ گنجھل
 اک اللہ پر کسے دے بولتے!
 بندے دے ایمان چہ گنجھل
 وج دا ناہیں ٹھیک نشانہ
 پے گئی تیر کمان چہ گنجھل
 ایس نویں تہذیب نے بنجھی
 دلہن دے ارمان چہ گنجھل
 ہولا اے انصاف دا پلڑ
 پنچاں دے پردھان چہ گنجھل
 رشوت نے وی پا کے رکھی
 ملزم دے چالان چہ گنجھل
 جو ویری نوں لسا سمجھے
 اس دشمن نادان چہ گنجھل
 چغلی کر کے پاندی جاوے
 بھین بھرا دی شان چہ گنجھل

۞—————۞
 لنگی کج جوانی اس دی
 دسے کون کہانی اس دی
 سکے موسم یاد کراندی
 اکھیاں وچ ویرانی اس دی
 مر کے نہ کوئی واپس آیا
 پکی اے مہمانی اس دی
 عاشق لئی اے پھابا بنیا
 گورے گل دی گانی اس دی
 نواں نویلا گیت منور
 ہر ہر دھن پرانی اس دی

کوئی کڈھے معنے فر سمجھے
 کوئی سمجھے معنے بن کڈھے
 کوئی ایسے دوانی دنیا چوں
 دو چار سیانے گن کڈھے
 کوئی اکو واحد رب منے
 کوئی واحد چوں وی تن کڈھے
 اک بابو پہلے پھل توڑے
 پھر کالر وچوں پن کڈھے
 اوہ یاد منور آندے نے
 جو نال ترے سن دن کڈھے

۞—————۞
 رات ہنیرا پاوے
 دن دا بھار گھٹاوے
 موج ندی چہ آوے
 کندھا ڈب دا جاوے
 نکے نکے لوکی
 اچے اچے دعوے
 لچ کے نویں کہانی
 پہلی لخت مٹاوے

۞—————۞
 راس اسماں نوں غم نہ آیا
 اہ تھنہ تیرا کم نہ آیا
 زلف دی سپنی دا سی ڈنگیا
 اوہنوں اگلا دم نہ آیا
 سک سک عاشق تیاہ ہوئے
 فر جسمیں تے چم نہ آیا
 لکھدا شعر تے تھک دا ناہیں
 ہور منور کم نہ آیا

خوشی وی تیرے پیریں پیسی
دُکھ منور جرنّا سکھ

﴿—————﴾

قدم قدم تے ٹوکه

اگاں ودن توں روکے

خواب دا گاٹا لتھا

نینداں لیون ہوکے

منہ تے دسدے مٹھے

اکھر سارے پھوکے

اپنے ہٹ بنائے

ساڑے ساڑے کھوکھے

عاشق ہٹے کٹے

ہجر نے پائے سوکے

سبھے پنڈ تریہائے

کھوہ چہ رہ گئے بوکے

سوچ دی گل نہ منی

دل نے دتے دھوکھے

اسماناں دے تارے

اُسدی نک دے کوکے

سوہنا دیس منور

ہس ہس لیندا ہوکے

میری کدی نہ منے

اپنی گل مناوے

تتا خون رگاں دا

سر نوں چڑھ دا جاوے

اکھیاں نیں تریہائیاں

نیر وی سک دا جاوے

ورھے نہ بدل، دوروں

دھرتی نوں ترساوے

یاد دا پھل منور

سوچاں نوں مہکاوے

﴿—————﴾

کسراں جینا مرنا، سکھ

جتن لئی وی ہرنا سکھ

ڈونگے پانی پار جے کرنے

چل خاں پہلے ترنا سکھ

قاتل منصف بن بیٹھے نیں

جیندے جی وی مرنا سکھ

سبھے کم اُستاد سکھاسی

اُس دے حقے بھرنا سکھ

دنیا تینوں پیار کریسی

توں وی اوہنوں کرنا سکھ

عشق سزاواں لمیاں
 تے بھریئے ہاواں لمیاں
 دن نوں رات اے ملدی
 کر کے باہواں لمیاں
 سورج دُب دا جاندا
 کر کے چھاواں لمیاں
 قبر چہ لمکن لتاں
 پر دوے صلاواں لمیاں
 نظماں دُکھڑے بھریاں
 رو رو گانواں لمیاں
 اہ نلے نلے لوکی
 رکھدے چاہواں لمیاں
 خیر ہووے دشمن دی
 میں کراں دعاواں لمیاں
 جد منزل ملے منور
 تد ممکن راہواں لمیاں

دن لکن نہ راتاں گذرن
 کتھے رہ گئے دھپاں چائن
 موہاں اُپر جندے وجے
 لکن قیدی جیہاں بولن
 ٹہنی ٹہنی اگ نے گھیری
 بوٹ گواچے پنچھی تڑفن
 ناچ عمر دا رُکدا جاندا
 ساہواں دے جد واچے وجن
 کندھاں تے اج پوچے پھیرے
 اپنے گھر نہ اپنے لکن
 سھے دیس پنجاب دے شاعر
 وارث شاہ دی ہیر نوں چن
 میرے عیب منور گن دے
 سب اپنے، بیگانے لکن

دیواراں دیوار دے اٹے
 اہ مسلہ سرکار دے اگے
 روگ محبت دا جد لگے
 کیہہ کریئے بیمار دے اٹے

سولی چڑھ کے دی نہ مریا
 عشق کدی نہ بازی ہاری
 ہن دھرتی تے رہنا اوکھا
 چن سورج نال پالے یاری
 بندے نوں نہ بنا سمجھے
 جس دی مسند اے سرکاری
 وں وی سورج دا نہ چلیا
 نیہرے ہتھوں بازی ہاری
 پھٹ دلاں دے سیواں کیویں !
 سوئی نہ دھاگا وچ پٹاری
 منہ تے کالک مل کے آکھے:
 ' ایہہ تے تیری نظر اتاری '
 اکھ دا ہنجو جگر نوں ٹریا
 لہو دے موہڈے کرے سواری
 رو کے سب لئی ویکھ لیا جے
 اپنی خاطر رو اک واری
 وپہلے لوک منور پچھن:
 ' پرت کے آسی کدوں مداری ! '

کشتی کاغذ دی سی میری
 پٹی نہ منجھدار دے اگے
 مٹھیاں مٹھیاں نیں خوشبوواں
 زلفاں دی مہکار دے اگے
 جھکدے ویکھاں شیخ برہمن
 پیسے دی چھنکار دے اگے
 سال مہینے کٹ کٹ مر دے
 ویلے دی تلوار دے اگے
 ٹٹی بین نہ وٹی میتھوں
 سپاں دی پھنکار دے اگے
 جھوٹی گل منور سٹی
 ہر جھوٹے اخبار دے اگے

﴿—————﴾

فٹ پاتھاں تے رات گزاری
 تڑکے جلی کچھے ماری
 دنیا پھرے اداس اے ساری
 آجا فیر ہسا اک واری
 نئے نئے پنکھ آہاں دے
 اچی ہنکرے وانگ اڈاری
 ہار جت دا پتا نہ لگا
 اک چند جتی اک چند ہاری

اکھیاں لالی چڑھیاں
 میں اک صدی نہ سویا
 خواب چہ عمر گزاری
 جو کھٹیا سی کھویا
 پہلے ویکھ کے ہسیا
 خورے پھر کیوں رویا !
 جو ہاڑی چہ وڈھیا
 ساوئی چہ سی بویا
 اک یاد منور آئی
 تے ہنجواں ہار پرویا

لہو نوں ویہندی ویہندی
 پھکی پے گئی مہندی
 دنیا اکھ دکھاندی
 مُرّ قدماں چہ بہندی
 ٹہنی جھک دی جاندی
 پھل دا بھار نہ سہندی
 کشتی دُب دی دُب دی
 کنڈھے آن کھلوندی
 ”تھکے راہی بہہ جا“
 چھاں پیل دی کہندی

اکھیاں بند تے چہرے چپ
 بندے سوچ نے گھیرے چپ
 دن دا چان سوندا جاندا
 راتیں گھپ ہنیرے چپ
 لگڑ تڑکے بانگ نہ دتی
 چڑیاں سانجھ سویرے چپ
 رہی نہ آس اڈیک کسے دی
 بیٹھے کاگ بنیرے چپ
 سُن کے ہاری دی مجبوری
 پگڑ بنھ وڈیرے چپ
 رولا پایا ’پاپ میوزک‘ !
 ہو گئے بڈھے ٹھیرے چپ
 کن وی سُن دے گھٹ منور
 دنیا چار چوہیرے چپ

اڈیاں چک کھلویا
 اوہ گجھ تے اچّا ہویا
 رب ترونکے لاندّا
 جس جا سجن مویا

اگلے چکھلے کم کرا کے
 فیر کرائے بم دھماکے
 جھوٹا سی پر سچا ہویا
 او گلاں چہ گلاں پا کے
 عاشق سارے روون پٹن
 بیٹھے پیار چہ دھوکھا کھا کے
 بھوت پریت دے ڈیرے لگے
 لوکی ٹھے شہر بسا کے
 کس تے تیر چلایا سائی
 مڑیا تیر کمانوں جا کے
 سوکھی کر دے چند منور
 موت توں پہلے ہتھ ملا کے

ہتھ مرے کشکول نہ دیویں
 بھید حقیقت کھول نہ دیویں
 قبر دا مولا دو گز کلکرا
 کم ظرفاں دے کول نہ دیویں
 ہسن گادون بجن پیارے
 بوہے غم دے کھول نہ دیویں
 سوچاں نال سجا کے رکھے
 شعر مرے نوں جھول نہ دیویں

آپ حیاتی مر کے
 موت نوں رکھے جیندی
 سٹکے اتھرو تڑفن
 اگ پانی چہ رہندی
 حق دی گل منور
 کریئے، آفت ڈھیدی

قلم سیاہی ڈھلی
 چٹی کاپی رہ گئی کھلی
 ٹونا لگا ایڈا لماں
 جا پئی بجن دے گھر گئی
 سارا پنڈ معطر ہویا
 اُس گھر دی جد باری کھلی
 غصے وچ منہ پھلایا اُس دا
 توے تے جیویں روٹی پھلی
 چن ورگا اک مکھ منور
 جسے تکیا سرت اے بھلی

پہلے بجن نوں مروا کے
 ڈٹھا ماتم کردا گا کے

آس امیدیاں دی پھلوااری
 سدھراں نوں مہکا کے رکھے
 ڈاکو دیکھو مٹلاں وانگر
 داڑھی مچھ ودھا کے رکھے
 دھرتی ماں دی متا دیکھو
 مچھی نوں تڑفا کے رکھے
 گھر دی کندھ تے کھنڈی لٹکی
 یاداں نوں گرما کے رکھے
 جد وی کاگ بنیرے بولے
 سوٹ منور پا کے رکھے

﴿—————﴾

روح تے جسم دے رشتے ٹٹے
 ہر ٹہنی توں پتے ٹٹے
 یاد دی برکھا اپنی وستی
 دل نوں جاندے رستے ٹٹے
 شیشے نوں جد تیراں آئیاں
 دس دے سارے چہرے ٹٹے
 سوہنی دی جس قسمت پائی
 اُس برہن دے مٹکے ٹٹے
 دل روند اے بالاں وانگوں
 ساہ دے نرم کھڈونے ٹٹے

عشق پیالہ امرت بھریا
 زہر ہجر دا گھول نہ دیویں
 تھاں تھاں تے بدنام کر لسی
 اُس ویری نوں ڈھول نہ دیویں
 اکھیاں نوں وی قابو رکھیں
 ہنجو ہیرے رول نہ دیویں
 چٹے اکھر چٹیاں سوچاں
 کالی رات چہ گھول نہ دیویں
 نیواں نیواں رکھیں ربا
 مینوں اچا بول نہ دیویں
 سدھی سُن کے گل منور
 مطلب گول مٹول نہ دیویں

﴿—————﴾

سودا کھوٹ ملا کے رکھے
 ہٹی نوں چچکا کے رکھے
 کاروبار سیاست دا اے
 گلےں باتیں لا کے رکھے
 حق دا نعرہ جے کر لایے
 سولی تے لٹکا کے رکھے
 جھوٹ دی نگہی بنگل مارے
 سچی گل چھپا کے رکھے

موت توں پہلے پورے کرئیے
اگلے پچھلے وعدے ٹٹے
کون منور جوڑ سکے گا!
کالی رات دے سفنے ٹٹے

~~~~~

کس نے سٹے جال
کون کرے پڑتال
سفنہ وصل دا بھارا
ہجر بنی اے فال
دل دے وچ ہریالی
پیلا منہ دا حال
سب دا ڈھڈھ فقیر
منگ دا روٹی دال
جس تے پاگل بیٹھا
کٹے اوہی ڈال
عیب مرے اوہ گن دا
جس نوں مرا خیال
کر دیندے نیں بڈھے
چل دے پھر دے سال
جا نہ سکے منور
شیشے وچوں بال

~~~~~

راتاں نوں پوشاک بدل کے
چانن روندنا باہر نکل کے
کنناں درد سی دیوے اندر
کیہہ دتے پروانہ جل کے
مر کے وی جے حیندے رہنا
بجناں دا در بیہہ جا مل کے
دل سونے دا گنڈن ہويا
آیا عشق دی اگ چوں گل کے
اوکھے رستے الفت والے
ٹھیڈے کھا کھا دیکھے چل کے
دھرتی لاٹو وانگر گھٹھے
رکھ منور پیر سنبھل کے

~~~~~

کونل گُو کے بلبل روئے
کلیاں ہتھوں زنجی ہوئے
عشق نے نت خرابی کیتی
حیندے عاشق دس دے موئے
لہو اُبال کے دودھے وانگنوں
معتشوقاں نے کھاہدے کھوئے

بیوہ دے اک ہنجو اندر
ست سمندر ڈبے ویکھاں
جدوں سیاست پاسا پرتے
کئے نقشے بدلے ویکھاں
جھوٹے موتی ہار پروئے
ہیرے توں چمکیلے ویکھاں
ووہٹی دے اج ہتھ منور
مہندی رنگ نہ گوہڑے ویکھاں

زہر نماں دا پتّ لینا ہاں
خوشی دا چسکا گھٹ لینا ہاں
چاقو وانگوں کھب جانداں نیں
لہو دے اندر ڈب جانداں نیں
غازے اُتے ڈھل جانداں نیں
سگھڑ ووہٹی بھل جانداں نیں
ایہہ ڈب کھڑبے بندے نیں
تے دلاں تے وجے جنداں نیں
ہُن کیہہ کریئے جی مالی دا
اس باغ پھلاں توں خالی دا
بجّاں نے قاتل چھڈ چھڑیا
انصاف دا کنڈا کڈھ چھڑیا

راتیں دھکا مار کے کس نے
ندی چہ تارے چن ڈبوئے
وقت نے ٹھڈا مار کے سُٹیا
سولی اُپر آن کھلوئے
یاد منور دل دی ساتھی
نال مرے ایہہ جاگے سوئے
﴿—————﴾

جیہڑے امرت پیندے ویکھاں
اوہو چھیتی مر دے ویکھاں
یاں نکلے یاں وڈے ویکھاں
بندے کدی نہ پورے ویکھاں
دل نوں کیہہ آباد کریں
آپوں جیہڑے اُجڑے ویکھاں
روشنیاں دی ہٹی اُپر
وکدے لہو دے دیوے ویکھاں
کرلی ذات نے ہر تھاں پائے
شہتیراں نوں چھٹے ویکھاں
کھولاں ”ٹی،وی“ پیراں ویلے
نچ دے ”پاپ گوئے“ ویکھاں
کس نے ظالم تیر چلایا
زخمی سوچ دے شکرے ویکھاں

ہر انگ چوں بھانبر اٹھیا
اکھ دل دی دکھنے آئی
چانن دیاں صفتاں کردی
اہ جگنو دی رشنائی
بیمار نیں قلم دواتاں
تے لنگڑی ہوئی لکھائی
اہ پتھر دل جے دھرتی
تے ہنجواں دی ٹھکرائی
اک شاعر نام منور
جس عشق توں دھون کٹائی

روشن گھیرے ساڈے
اہ گپ ہنیرے ساڈے
غم تے خوشیاں دونویں
سانجھ سویرے ساڈے
الفت والے لٹے
تخت لٹیرے ساڈے
گھمن گھیری دنیا
اہ سارے گیرے ساڈے
ہیراں دے متوالے
رانجھے کھیڑے ساڈے

گہرے دل دے پھٹ منور
عشق دی گجھی سٹ منور
کھوکھے بند محبتاں والے
کھلے بعضی ہٹ منور
درد بھرے نے سکلے جاندے
اکھیاں اندر مٹ منور
چوٹی آس نوں مار کے دب دے
ڈھونگا ٹوآ پٹ منور
حق دی خاطر سولی چڑھ جا
وانگ منصور دے ڈٹ منور

پتا پوری سُن بابے دی
گل وچکار نہ کٹ منور
بولن جوگی ماں نہیں رہی
دھی جے آکھے ” شٹ “! منور

جس کیتی اے رسوائی
اوہ غیر سی میرا بھائی
نہ دے کنارا کائی
جد موج ندی وچ آئی

ورھیاں توں نہ بولے
 کاگ بنیرے ساڈے
 غیراں کھاہدے پیتے
 کھیت بٹیرے ساڈے
 پتھر دھرتی ہوئی
 رڑے بسیرے ساڈے
 ہنجواں جھڑیاں لائیاں
 اکھیاں ڈیرے ساڈے
 کلیاں وی کملائیاں
 کھلے ویہڑے ساڈے
 ڈُبّن توں نہ ڈگے
 مانجھی بیڑے ساڈے
 آس دے تارے ڈُپے
 چار چھیرے ساڈے
 بیہہ جا یار منور
 نیڑے تیرے ساڈے
